

REPERE ALE EXPOZIȚIEI „CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ”, ORGANIZATĂ DE MUZEUL CIVILIZAȚIEI POPULARE TRADIȚIONALE „ASTRA”, SIBIU, LA CASTELUL KITTSEE — AUSTRIA, MAI-OCTOMBRIE 1995

IOANA LUCA, LAURA UNGUREAN

Muzeul de Etnografie „Schloss Kittsee”, fondat în 1974, prezintă în castelul datând din secolul al XVII-lea, în stil baroc, al familiei Bathyany, acum în proprietatea comunității obștești din Kittsee, expoziția cu caracter permanent — așa-numita „colecție a Estului”, aparținând Muzeului Austriac de Artă Populară din Viena — și expoziții cu caracter temporar, organizate anual, în colaborare cu instituții de profil din centrul și sud-estul Europei, colaborări accelerate și extinse ca urmare a schimbărilor politice ale ultimului deceniu. Specializarea acestui muzeu în etnografia sud-est europeană, dar și splendida vedere spre capitala slovacă, Bratislava, situată în apropiere, au determinat numirea acestui muzeu „Fereastră spre Est”.

Prin expoziția „Cultură și civilizație tradițională românească”, deschisă la Kittsee, în ziua de 18 mai 1995, România recuperează un handicap de câteva decenii față de celelalte țări ale arealului central-sud-est european, care au prezentat publicului austriac, și nu numai (localitatea fiind intens vizitată de turiști din toată Europa), valori etnografice reprezentative din patrimoniul muzeelor etnologice.

Prezentarea valorilor civilizației tradiționale românești sub formă de expoziție — cea mai eficientă metodă, din punct de vedere al impactului pozitiv cu publicul, pentru comunicarea unei imagini reale asupra culturii și civilizației unui popor — constituie modalitatea prin care inestimabilul tezaur al patrimoniului etno-cultural românesc devine un agent activ, „propagandistic”, care servește direct operei de accelerare a integrării depline a României în Europa, prin opere de parteneriat cultural cum sunt schimburile de expoziții reprezentative în plan național.

Conducerea Muzeului „ASTRA” Sibiu a optat pentru o tematică complexă, cu trimitere la cele mai reprezentative aspecte ale civilizației satului tradițional, în dorința facilitării accesului și asimilării unor informații complexe, diverse și cuprinzătoare despre întreaga fenomenologie a culturii tradiționale a satului românesc, de către un public mai puțin familiarizat cu spațiul cultural carpatodunărean.

Compartimentarea generosului spațiu pus la dispoziție (cca 350 mp) a permis structurarea concepției tematice pe următoarele capitole: sistemul ocupațional, industriile și meșteșugurile țără-

nești, viața spirituală — religie și obiceiuri, arta populară, sistemul habitațional și prezentarea complexului etno-muzeal „ASTRA”, prin componentele sale, cu privire specială asupra muzeului fondat în 1905 la Sibiu. Materializarea acestei complexe structuri tematice a fost posibilă prin valorificarea unei părți din colecțiile sale reprezentative: unele agricole, instrumentar pastoral, machete de instalații — mori, vâltori, pive, joagăre —, faze de lucru și obiecte finite ilustrând meșteșugurile țărănești, icoane, obiecte de cult, textile de interior, costume populare etc.

Pentru a oferi o imagine asupra cuprinderii și valorii colecțiilor expuse, precizăm că transportul a fost asigurat de un autocamion de 16 tone, unele obiecte (cuitura cu lagăr axial din piatră și șurubul de teasc) atingând 4 m lungime.

Informația obiectuală a fost completată și explicitată în expoziție de un bogat material fotografic și grafic (alb-negru și color), constând, în mare parte, din reproduceri după clișeele din fototeca muzeului (în special din „Colecția Emil Fischer”, cu imagini din prima parte a secolului nostru) și după acuarele și schițele Iulianei Dancu Fabrizio, de asemenea din colecția muzeului.

Demersul tematic al expoziției și-a propus să releveze caracterul eucronic al dezvoltării culturii românești, una dintre cele mai vechi culturi europene, în consens cu dezvoltarea acesteia, și să demonstreze că refugiarea timp de sute de ani în folclor și tradiții etnografice conferă o forță excepțională filonului național în cultura română.

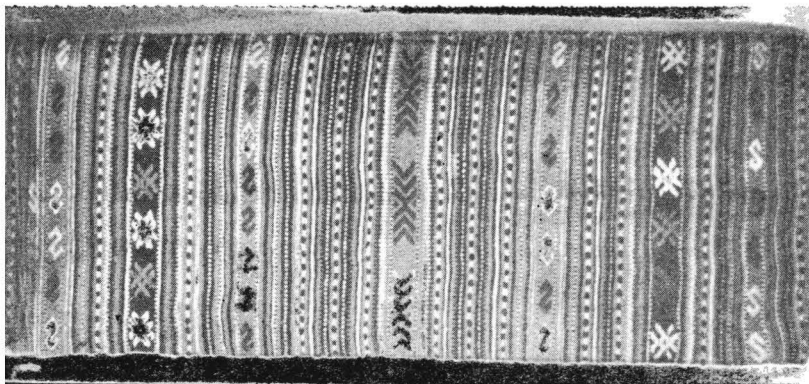
Capitolul tematic destinat sistemului ocupațional a vizat surprinderea esenței acestuia, prin reprezentarea în egală măsură a complexității fenomenelor sistemului — în sensul prezenței cvasitalității ocupațiilor specifice — și a completitudinii tipologice a sistemului instrumental — de neexplicat în afara unei continuități de viață în arealul carpato-danubiano-pontic. Exponatele acestui sector expozițional au demonstrat deschiderea spre universal a sistemului cul-

tural tradițional românesc și integrarea creativă a acestui plan, în propriul tezaur instrumental. Însăși întinderea spațială în cadrul expoziției a subtemei referitoare la agricultură și păstorit a sugerat preponderența civilizației agrariene și reevaluarea civilizației pastorale ca o valoare secundară a sistemului agrar, dar complementară lui.

Machetele de mori, de diferite tipuri, pive, vâltori, joagăre etc. însoțite de fotografii reprezentând disponerea lor în cadrul natural, aspecte din timpul exploatării, scheme cinematice, au conturat profilul civilizației tehnice a satului românesc, bazată pe extraordinara disponibilitate pentru tehnică a românilor, cu trimitere la vechimea și neconținută locuire a acestei vetre istorice, căci numai sedentarismul și experiența milenară neîntreruptă pot asigura o asemenea bogăție de cunoștințe și practici.

Materialul expozițional — exclusiv fotografic — subscris capitolului tematic „Sistemul habitațional” a fost menit să illustreze ideea armoniei desăvârșite teren-peisaj și insalarea în teren a gospodăriilor și anexelor, adecvarea tipului de locuință la resursele mediului, organizarea valorilor funcționale în structura de tip gospodăresc, adaptarea gospodăriilor, locuințelor la tipul ocupațional, clasicismul formelor de arhitectură — cu relevarea cunoașterii „triumghiului de aur”. Nu au fost omise detaliile de ordin artistic vădind deschiderea spre împlinire estetică a monumentelor, atât în exterior cât și în interior. Se făcea, astfel, trecerea spre spectacolul policrom al organizării interiorului locuinței. S-a optat pentru reconstituirea „odăii curate” a unei locuințe tradiționale din Drăguș-Brașov, fără îndoială o culme a bogăției categoriilor de obiecte reunite și a risipei de culoare și decorativism, proprii artei populare românești.

Revenind la aspecte legate de practica realizării propriu-zise a expoziției, pentru muzeografi români, experiența originală dobândită în materie de muzeotehnică a constituit-o mobilierul de expunere. Ilustrând concepția unui arhitect parizian, colaborator al Muzeului de Etnografie din Kittsee, mobilierul

Scoarță învârgată din
Transilvania

ne-a surprins prin numeroasele sale calități: greutate redusă (rezultat al materialului din care este confecționat: carton presat), ceea ce permite manevrarea ușoară, multifuncționalitatea (datorată modulelor din a căror combinație se obține o mare varietate de soluții posibile de expunere: vitrine joase sau înalte, podiumuri, suporturi etc.), folosirea foilor de plexiglas pentru închiderea vitrinelor, soluție mai practică decât utilizarea sticlei.

Colaboratorul austriac a apelat și la serviciile unui al doilea arhitect (slovac) pentru realizarea segmentului grafic al expoziției (etichete, macroetichete) și pentru perfectarea unor detalii de ordin estetic.

Funcționarea ireproșabilă a întregului mecanism, având ca agent motor factorul uman și relațiile colegiale impecabile, secundat de o „trusă tehnică” cvasicompletă, indispensabilă unei expoziții de un asemenea „gabarit”, a

permis organizarea ei în timp record (cinci zile).

Vernisajul desfășurat la 18 mai 1995, cu prilejul Zilei Internaționale a Muzeelor, s-a bucurat de prezența Excelenței Sale d-l Petre Forna, Ambasador al României la Viena, a d-nei Grete Tartler, atașat cultural al Ambasadei României în Austria, a d-lui Franz Griesshofer, director al Muzeului Austriac de Artă Populară, a unui numeros public, în care am descoperit, cu bucurie și emoție, numeroși prieteni ai României și ai Muzeului „ASTRA” din Sibiu.

Conservarea, păstrarea și punerea în valoare a tot ceea ce reprezintă spiritualitatea poporului român este o datorie pe care Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” Sibiu, prin organizarea unei astfel de expoziții și prin întregul complex de activități desfășurate, și-o asumă și și-o afirmă cu responsabilitate.